

FOROLLHOGNA VILLREINOMRÅDE

OPPSYNSRAPPORT 2016

Oppsynskorpset på kurs i prøvetaking for CWD, Kvål 18. 8. 2016

FOROLLHOGNA VILLREINOMRÅDE

VILLREINJAKTEN 2016

OPPSYNSRAPPORT.

OMRÅDEBESKRIVELSE.

Forollhogna villreinområde har ifølge driftsplanen et tellende areal på 1.848.181 dekar. Området ligger i fylkene Sør-Trøndelag og Hedmark og består nå totalt av 20 villreinvald i kommunene Rennebu, Midtre Gauldal, Holtålen, Os, Tolga og Tynset etter at 18 terreng i Tynset og Rennebu gikk sammen til et vald i 1999.

Av totalarealet er 864.500 dekar (47 %) statsallmenning og 974.181 dekar (53%) privatområde. Villreinstammen var vinteren 2013 / 2014 til vel 1.900 dyr, noe som førte til at årsmøtet dette året vedtok en kvote på 750 dyr, samme antall dyr som foregående år.

GENERELLE FORHOLD.

Fellingskvoten 2016 var som ovenfor beskrevet på 750 dyr, en økning på 50 dyr fra 2015. Fordelingen var på 40 % kalv, 30 % simle, 25 % liten bukk (vedtatt av årsmøtet med egen definisjon – 3 + 3 eller 2 + flere) og 5 % stor bukk. Kvoten gav et minsteareal på 2.464 dekar pr. dyr.

Nytt av året var situasjonen som oppsto da CWD ble påvist på en villrein i Nordfjella våren 2016. Forollhogna ble utpekt som referanseområde og det ble vedtatt at det skulle tas minimum 100 prøver. Gjennom avtale med NINA skulle prøvetakingen skje i felt av villreinoppsynet. Dette medførte at oppsynsaktiviteten ble øket. Arbeidet ble imidlertid godt gjort gjennom NINAs budsjett for prøvetaking. Videre ble jakten utvidet med 4 dager som et forsøk på å heve fellingsprosenten opp mot normalt nivå.

Totalt besto oppsynskorpset av 4 faste fjelloppsyn og 8 "faste" deltidsoppsyn. Disse var totalt ute i 127 dager. I tillegg deltok SNO med 2 oppsyn som deltok i oppsynet i 22 dager. Det var ingen fra lensmannsetaten ute på oppsyn i 2016.

Forut for jakten var det en lokal samling i Dalsbygda for samtlige oppsyn i Forollhogna der ulike problemstillinger ble berørt.

Avlønningen av oppsynet skjer ved betaling pr. time utført tjeneste samt godtgjørelse for bruk av bil. Arbeidsgiverne til de faste fjelloppsyn får refundert faktiske utgifter minus refusjon gjennom fjelloven.

Oppsynstjenesten 2016 ble ledet av Terje Borgos, som var budsjett og rapportansvarlig, i samarbeid med Jon Horten, Ingebrigt Storli, Kristin Austvik og Trond Are Berge. Samarbeidet besto i at hver av disse hadde hovedansvaret for utkommandering av oppsynspersonell og den daglige betjening av villreintelefonen hver sin uke.

Oppsynstjenesten er ellers bygd opp omkring et eget lukket sambandsnett med en basestasjon plassert sentralt i området. Radioene som blir benyttet, har i tillegg til de egne oppsynskanalene innlagt jaktradiokanalene til NJFF samt politiets redningskanal. For å kunne oppnå gjensidig kontakt med jegerne lytter oppsynet fast på jaktradiokanal nr. 1 - frekvens 143.900.

Repeateren til Budal sikringsradio, som har vært et uromoment, ble tatt ned fra basestasjonen på toppen av Forollhogna like før jakta startet. Dette førte til at sambandet fungerte svært godt denne høsten. Det var i tillegg lagt inn en ny frekvens i repeateren slik at en slapp innblandingen fra transportfirmaet i Trondheim som tidligere benyttet samme frekvens som villreinoppsynet.

VILLREINJAKTEN 2016.

Av totalkvoten på 750 dyr ble det skutt 598 dyr, som gir en fellingsprosent på 79,7 % (83 % i 2015). Vindforholdene under jakta 2016 var svært ensidige med mye vind fra vest – sørvest. Dette medførte at dyrene kun i meget korte perioder var nord for fylkesgrensen og i østområdene sør for fylkesgrensen. Endringer i trekket de siste par dagene av normal jakttid sammen med en utvidelse på 4 dager førte til nevnte fellingsprosent, noe som en må si seg fornøyd med. Selv om det ble skutt noen færre dyr enn planlagt regner en med at veksten i bestanden har avtatt på grunn av meget lav kalvingsprosent våren 2016 (50,6 % av simle/ungdyrflokk)

De skutte dyr fordeler seg mellom de ulike kommuner som følger:

Rennebu - 9 dyr = 90 %. Midtre Gauldal – 145 dyr = 69 %. Holtålen - 110 dyr = 74,3 %. Os – 68 dyr = 78,2 % , Tolga - 79 dyr = 85,9 %. Tynset - 167 dyr = 91,3 %.

I tillegg felte villreinutvalgets jegere 20 av 20 tildelte dyr.

I tilknytning til fellingstallene vil en få bemerke at de fleste rettighetshaverne var raske til å melde inn foreløpige resultater mens det også dette året tok noe tid før detaljene ble klare. Det er videre klart at innleverte kjever må kontrolleres opp mot innleverte kort for å rette opp feilskjæring av kortene. Rettighetshaverne må fortsatt gi opplysninger om at det er dyrets faktiske alder det skal skjæres for.

AKTIVITET:

Totalt har 12 + 2 oppsyn utført oppsynstjeneste under jakten 2016.

Oppsynstjenesten 2016 omfatter totalt til sammen 149 dager (101 i -15) i fjellet. Dette er en følge av økt kvote, utvidet jakttid og ikke minst oppdraget med innsamling av prøver for CWD. Dyrene var samlet i sør-vest i stor grad selv om de var fordelt i mange flokker. Fellingen av reinen dette året sank derfor fra 83 til 79,7 %.

Oversikt over antall oppsynsdager i perioden 2001 – 2016.

År.	2001	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08	-09	2010	-11	-12	-13	-14	-15	-16
Dager	91	87	59	64	68	62	101	106	112	85	120	127	123	141	101	149

SKADESKYTING:

Under utøvelsen av oppsynet er det registrert en del forhold som det kan være av interesse å se litt nærmere på.

Når det gjelder skadde dyr, har en sortert ut skader som ikke kan settes i forbindelse med jaktutøvelsen. Det er i 2016 registrert 8 skadeskutte dyr. 5 av disse (2 kalver og 3 simler) er avlivet og tatt på kort mens 1 kalv, 1 simle og 1 bukk ble kassert. I tillegg kommer 1 kalv, 1 liten bukk og 1 stor bukk sett med skader som ikke ble bedømt som skuddskade. Videre ble 2 storbukker funnet død etter brunstkamp, en litenbukk avlivet og kassert med brukket fot og 2 eldre bukker funnet og kassert med ukjente skader. 1 storbukk ble avlivet av ukjent årsak, 1 simle satt fast i gjerdetrå, ble avlivet og tatt på kort og 1 storbukk med stangeskade og mulig fotråte ble kassert.

Det er gledelig at forekomsten av fotråte er betydelig redusert, kun mistanke om få dyr denne høsten (prøver fra 8 dyr innsendt i 2014).

I 2015 ble det registrert 9 skadde dyr samt mistanke om 3 dyr med fotråte.

De registrerte skadeskutte dyrene, 3 kalver, 4 simler og 1 stor bukk gir en skadeskytingsprosent på 1,4 %. Tabellen nedenfor viser utviklingen siden 1998, og en ser at det var en gledelig utvikling fram til i 2008. Etter en nedgang i 97 og 98, en liten økning i 99 og 2000, en ny nedgang fram til 2004, en liten økning i 2005, historisk lavt på 0,3 % i 2006 før 0,77 % i 2007, så en markert økning til 2,3 % i 2008 og 2,7 % i 2009 mens den så sank til 2,0 % i 2010.

Videre til 1,7 % i 2011 for så å øke til 2 % i 2012, nedgang til 1,3 % i 2013, økning til 1,4 % i 2014, 1,5 % i 2015 og nå 1,4 % i 2016.

Oversikt over skadde dyr / skadeskytingsprosent 2000 – 2016.

År.	-00	-01	-02	-03	-04	-05	-06	07	-08	-09	-10	-11	-12	-13	-14	-15	-16
Skadde og døde dyr.	15	10	6	3	2	3	1	5	18	21	2	9	10	8	9	9	8
%	2,1	1,4	0,9	0,8	0,5	1	0,3	0,77	2,3	2,7	2,0	1,7	2,0	1,3	1,4	1,5	1,4

Ut over dette kjenner en ikke til andre alvorlige skader på dyr. Det er imidlertid også dette året observert dyr med mindre skader etter brunstkamper og andre ”naturlige” skader.

Fordeling av de skadeskutte dyrene i perioden 2000 - 2016.

	Stor bukk.	Liten bukk.	Simle.	Kalv.
2000	6 stk	1 stk	4 stk	4 stk
2001	2 "		5 "	3 "
2002		1 "	2 "	3 "
2003		1 "	1 "	1 "
2004	2 "			
2005			2 "	1 "
2006				1 "
2007	1 "		4 "	
2008	1 "	1 "	7 "	9 "
2009	1 "	3 "	5 "	12 "
2010	2 "	2 "	5 "	3 "
2011	3 "		3 "	3 "
2012		1 «	2 «	7 «
2013	3 «		1 «	4 «
2014	1 «	1 «	3 «	4 «
2015		3 «	4 «	2 «
2016	1 «		4 «	3 «

Oversikten må sees i sammenheng med kvoten det enkelte år. Det er klart at dette forhold virker inn på fordelingen av skadeskytingen for de ulike dyregrupper. Statistikken viser et meget dårlig resultat i 2008 og 2009. En slik økning av antall skadde og døde dyr i forhold til foregående år ble da heller ikke akseptert og det ble derfor fokusert på dette før jakta 2010. Før jakt 2011 ble det laget en DVD som berørte problematikken. Denne ble delt ut til alle villreinjegere i 2011 og nye jegere i 2012, 2013, 2014, 2015 og 2016 og etter det en vet ble den meget godt mottatt.

Når en ser på skadeskytingene har disse skjedd med noen unntak i siste halvdel av jakta. Dette året er det spesielt simle og kalv det har gått ut over. Mye tyder på at det avfyres skudd på for lange avstander og dyr i fart. Også denne høsten har det vært uforklarlige bomskudd og forklaringen på dette kan ofte være at jegerne ligger for lavt i terrenget slik at kulebanen subber i reinlaven.

Jaktavtaler.

Høsten 2016 var også fellesjaktavtalen begrenset til områdene nord for fylkesgrensa med unntak av Soknedal mens Dalsbygda var med av terrengene sør for fylkesgrensa. Grunnlaget for denne avtalen var en omfattende diskusjon under årsmøtet 2012 samt et rettighetshavermøte i Ålen samme år. Som tidligere beskrevet, og som tabellen nedenfor viser var dyrene denne høsten spredt over store deler av området og en fikk en god jakt.

Tabellen nedenfor viser hvor dyrene er skutt de siste 5 år sammen med tildelt antall (gul dekkfarge) på de respektive terreng. For årene 2011 er oversikten for dårlig grunnet manglende tilbakemelding til sekretariatet over hvor dyrene faktisk er skutt.

Fortsatt mangler det opplysninger på en del kort, men oversikten sier det meste.

Jaktvald		2016	2015	2014	2013	2012	2011
Kvikne	FO 1	213/183	157/174	167/173	110/161	158/149	24
Soknedal	FO 2	24/30	11/29	18/30	4/27	3/25	7
Hauasetra	FO 2A	2/10	4/10	0/11	0/9	0/9	1
Budal	FO 3	81/105	157/98	160/99	101/91	59/84	15
Nyådalen	FO 4A	0/13	0/12	0/12	0/10	0/10	5
Styggfjellet		0/4	0/4	0/4	0/3	0/3	0
Romundhaugen	FO 5A	0/14	0/14	1/14	0/11	0/11	0
Nøkksjøen	FO 5B	0/5	0/5	0/5	0/4	0/4	0
Nekjådalen -	FO 6	2/39	2/34	4/36	5/36	0/32	1
Dragås Singsås	FO 7						1
Haltdalen	FO 8	0/47	0/43	0/43	0/40	0/37	0
Hesjedal/Holden	FO 9	1/82	0/77	2/76	3/70	4/66	2
Benndalen	FO 10A	0/15	0/13	1/14	0/12	0/11	0
Dalsbygda	FO 11	29/87	33/82	79/82	35/77	12/70	51
Vingelen	FO 12	211/79	154/74	147/75	265/70	170/64	134
Magnilsjøen	FO 19	25/13	11/11	14/12	9/11	9/11	9
Åsmarka	FO 20	0/4	0/4	0/3	0/3	0/3	0
Sum		588	529	593	532	415	250
Totalt skutt		598	582	631	550	453	535

2011- mangler fellingsstedsrapport fra Kvikne,Soknedal, Budal, Nekjådalen, Dragås Singsås.

KONTROLLER, RAPPORTER OG ANMELDELSER:

Det er i løpet av jakten registrert noen forhold som oppsynet har grepet inn i. Dette dreier seg om 7 OPS-saker (8 i 2015), 1 grensekrenkelser rapportert til rettighetshaver mens ingen forhold (3 i 2015) er rapportert til politiet.

De sakene som er oppgjort på stedet omhandler uregelmessighet med kontrollkort og våpenkort.

Oversikt over antall anmeldelser i perioden 2000 – 2016.

År. 2000	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08	-09	-10	-11	-12	-13	-14	-15	-16	
Ant	7	2	3	1	0	0	0	3	6	7	3	3	2	2	1	3	0

Oversikt over antall kontrollerte jegere 2000 – 2016.

År	2000	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08	-09	-10	-11	-12	-13	-14	-15	-16
Ant.	281	284	267	64	134	131	91	269	243	358	232	350	314	266	322	400	382
%	35	35	36	16	34	44	30	34	26	40	36	58	52	41	46	57	51%

Oversikten viser utviklingen de siste 15 årene. For 2003 og 2004 må en ta med i vurderingen totalkvoten på bare 400 dyr og i 2005 og 2006 på bare 300 dyr. Erfaringene etter disse årene er at det var svært liten jegerkonsentrasjon og at dette virker inn på mulighetene til å kontrollere de som er ute på jakt (sprer seg ut i området). Andelen kontrollerte jegere økte litt i 2007 mens det ble en klar nedgang i 2008. Forut for årets jakt ble det fokusert på at antallet kontroller burde øke og totalt ble det registrert 40 % kontrollerte jegere. Dette sank til 36 % i 2010, men ble bevist øket til 58 % i 2011, nedgang til 52 % i 2012, 41 % i 2013, 46 % i 2014 og nå 57 % i 2015. Totalt synes det riktig å konkludere med at oppsynet er gjennomført på en forsvarlig måte, men oppsynet har heller ikke dette året fanget opp alle påskytinger og skadeskytinger. Dette er forhold som det må fokuseres videre på under jakta 2017.

Kommentarer fra det enkelte oppsyn.

Det er få kommentarer dette året som går på jaktutøvelsen.

«Problemet» med at jegere bevist har skutt simle på kort for liten bukk ser ut til å ha øket igjen denne høsten. Glede over at det har vært lite fotråte å se. Bekymringer over at reinen har tilhold i skogen med påfølgende jakt der. Dette vil en også komme tilbake til under oppsynsmøtet. Det skytes for mange skudd i en del tilfeller. Det er også ved avfyring av oppfølgingskudd at muligheter for skadeskyting oppstår.

Meget vanskelig jakt på nordsiden denne høsten. Reinen har blitt «villrein» og jegerne må endre jaktutøvelsen.

Villreintelefonen.

Også denne høsten ble Villreintelefonen for Forollhogna drevet av villreinområdet v. oppsynsledelsen. Det etableres et korttidsabonnement med PersonSvar i regi av Telenor. Vakthavende oppsynsleder la inn opplysninger om reinens bevegelser etter samme mønster som tidligere. Det aktuelle telefonnummer ble bekjentgjort før jaktens begynnelse. Etter det en kjenner til fungerte opplegget meget godt, noe som villreinområdets hjemmeside også bidrar til. Målsetningen var at villreinområdet ikke skulle ha utgifter knyttet opp til denne tjenesten. Resultatet for 2016 viser at Villreintelefonen også dette året med en kvote på 750 dyr har gitt et overskudd på ca. kr. 35.000,-.

Fra oppsynsledelsen er det et klart råd til villreinområdet om at villreintelefonen må videreføres også kommende år og aktuelt nummer er allerede reservert. Oppsynsledelsen vil også påpeke at de vil etterstrebe å gi så gode og riktige opplysninger som overhode mulig for å "gi noe tilbake" for de midlene som tjenesten gir villreinområdet.

Det synes også riktig at midler som kommer inn via denne tjenesten øremerkes videre utbygging av sambandet i villreinområdet samt selve oppsynsutøvelsen.

Rovdyrproblematikk.

Det er riktig å nevne at det også gjennom vinteren 2016 er registrert en del jerveaktivitet i området. Det ble også denne vinter registrert 1 yngling i Budalsområdet. Mye tyder på at det var 2 valper der for det foreligger foto av 2 valper fra sommeren 2016.

Forollhogna er delt med hensyn til forvaltning av jerven (region 5 og 6). I korthet går dette ut på at det ikke skal være ynglende jerv i sørområdet mens det skal være yngling i nordområdet.

En har også tidligere år påpekt at Forollhognaområdet ikke blir sett på som en enhet i forvaltningssammenheng (er delt mellom region 5 og 6).

Noe er bedret, men vedtaket å trekke den delen av Forollhognaområdet som ligger i region 6 ut av yngleområdet for jerv i region 6 ble påklaget og vedtaket ble etter dette endret

Tamreinovergang.

Høsten 2015 var antallet tamrein i de østre deler av villreinområdet betydelig redusert, et resultat av at sperregjerdet nå er oppført i sin helhet. En kjenner ikke eksakt antall som går der nå men en kan antyde ca. 100 dyr. Dette er dyr som delvis kom over på tidligvåren, dels dyr som har kommet seg gjennom / rundt gjerdet av ulike årsaker. Det er imidlertid en kjensgjerning at enkelte grunder blir stående åpne / tatt av hengslene til visse tider. Dette er uheldig og førte da også til at 46 dyr ble påkjørt og drept av toget ved Nesvollen. Aktuelle tiltak er drøftet sammen med jernbaneverket og reindriftsnæringa.

Sluttord.

I flere år har sperregjerdet preget framsida av oppsynsrapporten. Gjerdet ble ferdig sommeren 2015 så i år er det fokuset på mulig CWD som preger framsida.

Helt siden det tilfeldig vis ble konstatert at en villrein i Nordfjella hadde CWD, og det i ettertid ble påvist på 2 elger i Selbu, har fenomenet CWD preget nyhetsbildet. Avtalen med NINA om at det ordinære oppsynet skulle samle prøver i felt i Forollhogna denne høsten har fungert meget godt og det er levert 102 prøver (bestilt 100). Det er ikke påvist forekomst av CWD gjennom disse prøvene. Gjennom denne avtalen slapp jegerne merarbeidet med å bære ned hoder av skutte dyr for prøvetaking. Merarbeidet dette har medført blir dekket gjennom avtalen som ble gjort med NINA.

Mattilsynet er en aktiv part i arbeidet opp mot CWD og det vil sikkert bli innsamling av prøver kommende høst og mye tyder på at samme modell vil bli valgt for Forollhogna.

I tilknytning til sperregjerdet vil det fortsatt bli arbeidet for å bedre rutinene rundt dette slik at en luker bort mulighetene tamreinen her til å krysse gjerdet.

I løpet av kommende vinter skal det arbeides med ny bestandsplan for Forollhogna villreinvold. I dette arbeidet er telling av vinterstammen en viktig oppgave. For å lykkes med dette så må en i større grad benytte seg av registreringer på bakken før flytelling slik at en er noenlunde sikker på hvor alle flokker, og hvis mulig enkeltdyr, befinner seg. Dette bør oppsynet ha i bakhodet på sine turer ute i fjellet utover vinteren.

Røros, 20. 11. 2016

Terje Borgos,
ansvarlig oppsynsleder